

18. 3.

VOORLOOPIG VERSLAG OMTRENT DE NIEUWE OVERWEGING
IN DE AFDEELINGEN.

§ 1. Zeer vele leden spraken hun voldoening er over uit, dat tot een nieuw afdeelingsonderzoek van dit wetsontwerp is besloten. Verscheidene dezer leden betoogden daarbij, dat de gronden, die in den brief van den Minister van Oorlog, Minister van Marine a.i., aan den Voorzitter der Tweede Kamer, dd. 7 Maart 1927, voor de samenvoeging van de beide militaire Departementen worden aangegeven, geheel afwijken van die, welke in de Memorie van Toelichting tot het wetsontwerp werden aangevoerd. Deze leden waren van oordeel, dat het onder die omstandigheden juist ware geweest, indien de Minister de indiening van een nieuw wetsontwerp had bevorderd. Wel verklaart de Minister in genoemd schrijven zich met den inhoud van het wetsontwerp te kunnen vereenigen, doch het komt ook op de Memorie van Toelichting aan; deze vormt een integreerend bestanddeel der wetsvoordracht. De indiening van een nieuw wetsontwerp had te meer aanbeveling verdiend, omdat dan ingevolge art. 71 van de Indische Staatsregeling het advies van den Volksraad omtrent het wetsontwerp had kunnen zijn ingewonnen. Daartoe bestond alle aanleiding. Het valt toch niet te ontkennen, dat de voorgestelde samenvoeging, afgezien nog van de omstandigheid, dat zij de voorbode zou kunnen zijn van een splitsing der marine in een voor Nederland en een voor Indië, van grooten invloed zal zijn op de ontwikkeling van de maritieme defensie van Nederlandsch-Indië. Is wellicht, zoo vroeg men, van het aanvankelijk voornemen tot indiening van een nieuw wetsontwerp afgezien in het belang van een spoedige behandeling van het wetsontwerp, waarop in meergenoemd schrijven wordt aangedrongen? Mocht dit het geval zijn, dan zouden de leden, die hier aan het woord waren, deze gedragslijn niet gerechtvaardigd achten. Tot het betrachten van bijzonderen spoed met de behandeling van dit wetsontwerp bestaat huns inziens niet de minste reden. Het gaat hier om een voor de toekomst der landsdefensie zeer gewichtige beslissing, welke zeker niet overijld genomen mag worden. Bovendien meende men, dat voor den tegenwoordigen bewindsman de samenvoeging der Departementen geen punt van urgenten aard kan zijn, nu hij in zijn dubbele functie van Minister van Oorlog en Minister van Marine a.i. de zoo gewenschte samenwerking tusschen de beide Departementen reeds in ruime mate kan verzekeren.

Van andere zijde werd naar aanleiding dezer beschouwingen opgemerkt, dat, waar dit wetsontwerp slechts betreft een regeling van de werkzaamheden der Ministers, zonder dat de staatkundige verhouding van Indië tot Nederland daardoor gewijzigd wordt, er tot het raadplegen van den Volksraad over dit wetsontwerp geen aanleiding bestond.

Sommige leden zouden het op prijs stellen, dat de Raad van Defensie, die in 1920 een ongunstig advies over het wetsontwerp heeft uitgebracht, zich andermaal over het wetsontwerp zou uitspreken en zijn advies aan de Kamer zou worden overgelegd.

Eenige leden stelden de vraag, of over dit wetsontwerp het advies van de Indische Regeering is ingewonnen; zoo ja, in welken zin dit advies luidde.

§ 2. Verscheidene leden hadden tegen dit wetsontwerp zeer ernstige bezwaren. De daarbij voorgestelde samenvoeging der militaire Departementen kan, zoo merkten zij op, niet worden beoordeeld los van een andere vraag, die door den tegenwoordigen bewindsman aan de orde is gesteld: de vraag van de splitsing der marine in een voor Nederland en een voor Indië. De politiek van de Regeering ten aanzien van deze beide quaesties kenmerkte zich tot heden allermint door vastheid en duidelijkheid. In de Memorie van Toelichting tot de Marinebegroting voor het dienstjaar 1926 verklaarde de Minister, dat de splitsing der marine in een voor Nederland en een voor Indië, de laatste onder de verantwoordelijkheid van den Minister van Koloniën, door de Regeering noodzakelijk werd geoordeeld; de samenvoeging van de militaire Departementen zou volgens de daar gegeven uiteenzetting een uitvloeisel van die splitsing zijn en mogelijk worden, doordat de werkzaamheden van het Departement van Marine door de splitsing aanzienlijk zouden verminderen. In latere uitspraken is de Regeering van dit standpunt min of meer teruggekomen. De Regeeringsverklaring van 11 Maart 1926 handhaafde de samenvoeging der Departementen, maar voegde daaraan toe, dat de splitsing nader overwogen zou worden. In den brief van den Minister van Marine a.i. aan den Voorzitter dezer Kamer dd. 7 Mei 1926 heette het, dat het begrip één onverdeelde Nederlandsche marine niet zou worden losgelaten, maar dat samenvoeging van de militaire Departementen in elk geval zeer gewenscht was, ook afgescheiden van de voorgenomen reorganisatie. Thans, in den brief van den Minister d.d. 7 Maart 1927, wordt de samenvoeging der militaire Departementen bepleit, zonder dat van de splitsing wordt gewaagd.

De leden hier aan het woord zouden zich over deze kentering in de denkbeelden van den Minister verheugen, indien het voor hen vaststond, dat nu de splitsing der marine van de baan was. Die overtuiging hadden zij echter geenszins. De splitsing der marine wordt immers in laatstgenoemd schrijven niet met ronde woorden afgewezen. Integendeel, nog in de Memorie van Antwoord betreffende de Marinebegroting voor 1927 (blz. 1) maakte de Minister te dien aanzien voorbehoud. Zij vreesden, dat het plan tot de splitsing der marine slechts is opgeschort en dat dit wetsontwerp moet dienen om langs een omweg ook het andere doel, de splitsing, te bereiken. Na de samenvoeging zal men betoogen, dat nu splitsing onvermijdelijk is. De Kamer zou aldus min of meer voor de consequentie van een voldongen feit kunnen komen te staan.

Naar de meening dezer leden had de Minister de Kamer over deze allesbeheerschende vraag der splitsing niet in het onzekere mogen laten. Zij wenschten te vernemen, hoe de Regeering thans tegenover dit vraagstuk staat. Stelt zij zich op het standpunt, zoowel in de Memorie van Toelichting tot dit wetsontwerp, als in de bij brief van 15 Februari 1921 ingezonden Memorie van Antwoord ingenomen, nl. dat de „Regeering op gronden van principieelen aard het instituut eener onverdeelde Staatsmarine onontbeerlijk oordeelt voor de handhaving van de souvereiniteit in en buiten Europa?” De Memorie van Toelichting liet hierop volgen: „Dat het hoofd van het nieuwe Departement tevens de belangen van de maritieme verdediging buiten het Rijk in Europa behartigt, zal de gewenschte eenheid en leiding slechts ten goede komen.” Gevraagd werd, of de Regeering thans deze opvatting deelt. Men verzocht op deze vragen een duidelijk en onomwonden antwoord.

Van een uitvoerige uiteenzetting van hun bezwaren tegen een splitsing van de marine in bovenbedoelden zin meenden deze leden zich vooralsnog te mogen onthouden. Verwezen werd naar het Voorloopig Verslag betreffende de Marinebegroting voor het dienstjaar 1926 (bladz. 1—3), waarin betoogd is, dat een principieele scheiding tusschen de marine voor Nederland en die voor Indië in technisch opzicht onhoudbaar is; dat zij geen bezuiniging zal opleveren, doch eerder verhooging van kosten, en dat zij uit een staatkundig en internationaal oogpunt ongewenscht moet worden geacht. Deze leden vereenigden zich geheel met de uitspraak van het toenmalige

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine
en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

Kabinet in de boven bedoelde Memorie van Antwoord van 15 Februari 1921: „Splitsing der marine in eene koloniale en eene uitsluitend Nederlandsche is alleen reeds om redenen van technischen, materieelen en personeelen aard onmogelijk. Niettegenstaande er zooveel mogelijk naar gestreefd wordt, de in Indië aanwezige, daartoe geschikte krachten en middelen voor den dienst der marine te benutten, kan Indië in dit opzicht vooralsnog onmogelijk in zijne behoeften voorzien; de materiele voorziening van uit het moederland, de samenvoeging van verschillende diensten en opleidingen, de eenheid van een belangrijk deel van het personeel moet dus behouden blijven, terwijl Nederland ten aanzien van een en ander de leiding moet blijven geven.”

Naar het oordeel dezer leden kan overbrenging van de verantwoordelijkheid voor de behartiging der maritieme verdediging van Indië van den Minister van Marine naar den Minister van Koloniën geen enkel voordeel bieden. Het onvermijdelijk gevolg zal zijn, dat de zoo noodige eenheid en deskundigheid in de leiding der marine verloren gaan. Ook zal een degelijke behandeling van de marinepolitiek in de Kamer dan niet meer mogelijk zijn. Verschillende onderdeelen van het marinebeleid, die thans terecht de aandacht van de Kamer vragen, zullen niet meer voor bespreking in aanmerking komen, aangezien zij zullen verdrongen worden door de vele andere vraagstukken van koloniaal beleid. Om al deze redenen ware de splitsing der marine naar het oordeel dezer leden niet te verantwoorden.

Zich plaatsende op dit standpunt, verzetten de hier aan het woord zijnde leden zich ook krachtig tegen de voorgestelde samenvoeging van de Departementen van Oorlog en Marine. Voor één man is — behoudens uitzonderingsgevallen, waarop geen stelsel kan worden gebouwd — het beheer van een zoo uitgebreid Departement te zwaar. Vooral nu wij ons, wat de organisatie van leger en vloot betreft, nog in een overgangstijdperk bevinden. Met het betoog van den Minister in den brief van 7 Maart 1927, dat de reorganisatie van het leger in groote trekken is voltooid, is niet te vereenigen het feit, dat bij de laatste begroting nog een reorganisatie van het veldleger werd voorgesteld. Eén Minister kan beide zoo uiteenlopende takken van defensie niet behoorlijk leiden; hij zal geleid worden door zijn ambtenaren.

Proeven met een fusie van de beide Departementen zijn dan ook bij ons steeds op een mislukking uitgelopen. Het Koninklijk besluit van 3 December 1912 (*Staatsblad* n°. 363), tot instelling van een Departement van Defensie, welk besluit op een nader te bepalen tijdstip in werking zou treden, moest in 1914 weer ingetrokken worden. Noch Minister POP, noch Minister VAN DIJK konden, vooral wegens den arbeid voor Indië, het werk aan. Bij de behandeling van het wetsontwerp tot steun aan de z.g. mobilisatie-slachtoffers verontschuldigde de tegenwoordige Minister zich wegens zijn drukke werkzaamheden (*Handelingen Tweede Kamer* deze Zitting, bladz. 1691, 2de kolom). Ook in andere landen, die in dit opzicht met ons zijn te vergelijken, is naar men meende van zulk een fusie geen sprake. Men verzocht in verband hiermede inlichtingen omtrent de organisatie van militaire departementen in het buitenland, met name van Duitschland, Zweden en Noorwegen, zoowel wat het leger als wat de vloot betreft. Men wees voorts op de scherpe bestrijding van de instelling van een Departement van Defensie in de vergadering der „Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap” op 16 Januari 1920 o.a. door den kapitein van den Generalen Staf LAMBOOY en door den luitenant ter zee 1ste klasse A. VAN HENGEL. Is er sindsdien verandering gekomen in het marinebeleid? Is het beheer vereenvoudigd, sinds Minister VAN DIJK vervangen werd door Minister WESTERVELD? Of is sedert het optreden van dezen Minister het marinebeheer veranderd? Naar men meende, is alles bij het oude gebleven.

Sommige leden voegden hieraan toe, dat mede uit internationaal oogpunt dit oogenblik wel het minst geschikte is om te pogen het aanhangig wetsontwerp tot wet verheven te krijgen. Het gist in heel het Oosten. De gebeurtenissen in China zijn voor geheel Azië van de grootste betekenis en manen tot groote voorzichtigheid. De verdediging van ons koloniaal bezit is voor

het Nederlandsche volksleven een zaak van de eerste orde. Onder deze omstandigheden moet men de opheffing van het Departement van Marine niet doordrijven.

Eenige leden merkten op, dat Nederland daardoor een streep zou zetten door zijn maritiem verleden. De marine heeft in de Nederlandsche historie een hoogst belangrijke rol gespeeld. Al erkende men, dat dit argument niet afdoende is, toch mag het gewicht in de schaal leggen.

De gronden, meer in het bijzonder in den brief van den Minister dd. 7 Maart 1927 voor de samenvoeging der beide Departementen aangevoerd, kwamen aan deze leden weinig overtuigend voor.

De Minister betoogt in de eerste plaats, „dat de verantwoordelijkheid van den Minister van Marine voor de maritieme verdediging van het moederland een geheel andere is dan die, welke geldt ten opzichte van het deel van het Rijk in Azië, omdat krachtens de wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië de Gouverneur-Generaal is opperbevelhebber van de in Ned.-Indië aanwezige zeemacht en de verhouding dier macht tot het Departement van Marine uitdrukkelijk beperkt is tot administratieve betrekkingen”.

Hierdoor en door hetgeen de Minister daarop doet volgen wordt de indruk gewekt, alsof de nieuwe Indische Staatsregeling de staatsrechtelijke verhouding tusschen Nederland en Indië op dit punt zou hebben gewijzigd. Geheel ten onrechte. De wet op de Staatsinrichting van Ned. Indië heeft niets veranderd in de verhouding tusschen den Minister, onder wien de marine ressorteert, en de marine in Indië. Ook onder de werking van het vroegere Regeeringsreglement was de Gouverneur-Generaal opperbevelhebber van de in Indië aanwezige zeemacht en beschikte hij over de aldaar aanwezige schepen en manschappen, wel te verstaan die beschikbaar gesteld waren en bleven, maar over dit laatste had hij — en heeft hij ook thans — geen zeggenschap. Daarover beslist de Minister van Marine. De daaruit voortvloeiende bemoeienis van den Minister met de vloot in Indië moge men bestempelen als een van „administratieven” aard en niet als een „rechtstreeksche” bemoeienis met de vloot, zij is daarom niet minder omvangrijk en gewichtig. De zorg voor de werving, de opleiding, de hogere vorming, het geheele beheer is in Nederland gebleven. Ook de zorg voor den vlootbouw. De voorstelling, in meergenoemd schrijven van 7 Maart 1927 gewekt, alsof de taak van den Minister van Marine wat de zorg voor de maritieme verdediging van Indië betreft van mindere betekenis, en deze bewindsman te dien aanzien min of meer ondergeschikt zou zijn aan den Gouverneur-Generaal, achtte men ten eenenmale onjuist.

Gewezen werd hierbij op het moeilijke en ingewikkelde personeelsvraagstuk en de doorvoering van de beginselen, neergelegd in den brief van den Minister van Marine a. i. van 7 Mei 1926, hetgeen gedurende een reeks van jaren de nauwlettende zorg en aandacht van een deskundigen bewindsman zal vorderen.

In de tweede plaats wijst de Minister in bovengenoemd schrijven op de wenschelijkheid van meer samenwerking tusschen land- en zeemacht. Men merkte te dien aanzien op, dat er in de geschiedenis betrekkelijk weinig conflicten tusschen de Departementen van Oorlog en van Marine zijn voorgekomen, veel meer tusschen die van Marine en van Koloniën. Die samenwerking kan ook zonder samenvoeging der Departementen worden verwezenlijkt en zij bestaat ook in verschillende opzichten. Overigens zijn er ten aanzien van die samenwerking natuurlijke grenzen in verband met de uiteenlopende bestemming van land- en zeemacht. Zoo hadden sommige leden bezwaar tegen de voorgenomen samenvoeging der vliegdiensden. De Minister heeft een commissie benoemd om daarover te adviseeren, maar zij is gebonden door haar opdracht. Het ware gewenscht de opdracht der commissie zoodanig te wijzigen, dat zij dit vraagstuk vrijelijk naar zijn eigen mérites kan beoordeelen.

De Minister voert voorts als een belangrijk argument voor de samenvoeging der Departementen aan, dat het noodzakelijk is, dat alle voor de defensie beschikbaar te stellen gelden

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

door één hand worden beheerd, ten einde waarborg te verkrijgen voor een rationeele verdeling daarvan ten behoeve van leger en vloot. De strekking van dit betoog werd niet begrepen. Ook in de begroting van het toekomstige Departement van Defensie zullen de posten toch moeten worden gespecificeerd en door den begrotingswetgever goedgekeurd moeten worden. Bedoelt de Minister, dat de vloot minder, het leger meer moet krijgen? Vreest hij dan niet, dat de maritieme verdediging van Indië daardoor onvermijdelijk in het gedrang zal komen? De bezuiniging op de laatste marinebegroting is veel grooter dan die op de oorlogsbegroting. De geprojecteerde samenstelling der vloot in 1930 beantwoordt niet aan de door verschillende marine-deskundigen eenparig gestelde minimum-eischen.

Wat de door de samenvoeging te bereiken bezuiniging betreft, werd opgemerkt, dat de Minister in zijn meergenoemd schrijven zich te dien aanzien zeer vaag uitlaat en toegeeft, dat de resultaten van die bezuiniging nog niet zijn te becijferen. Waar deze bezuiniging een der hoofdmotieven voor de samenvoeging is, achtte men 's Ministers mededeeling in hooge mate onbevredigend. Men meende toch te moeten aannemen, dat ten Departemente berekeningen zullen zijn gemaakt; dat men zal hebben nagegaan, welk personeel, bij samensmelting van afdelingen, kan afvloeien; met aandrang werd gevraagd om nauwkeurige opgave hieromtrent. Thans wordt zelfs geen schema van een Departement van Defensie overgelegd. Men achtte het allerm minst uitgesloten, dat die bezuiniging zeer zou tegenvallen. Al worden afdelingen samengesmolten, de administratie zal toch in menig opzicht gescheiden moeten blijven. Ook zullen alle ambtenaren van het gecombineerde Departement kwalijk in één gebouw zijn onder te brengen. Zoo ja, in welk gebouw? Overigens mag de Minister zich niet op het standpunt stellen, dat het hier bovenal een vraagstuk van bezuiniging geldt. Hij heeft te zorgen voor een goede defensie. Natuurlijk zoo zuinig mogelijk. Maar de groote belangen der defensie mogen niet aan een bezuiniging van enkele duizenden guldens worden opgeofferd.

De hier aan het woord zijnde leden kwamen derhalve tot de slotsom, dat de opheffing van een afzonderlijk Departement van Marine een gevaarlijke proefneming ware, die op teleurstelling zal moeten uitloopen. Zij hadden daarom tegen het wetsontwerp overwegende bezwaren.

Deze bezwaren zouden voor eenige dezer leden minder ernstig zijn, indien geen fusie, doch waarlijk nevenschikking der beide takken van defensie beoogd werd. Het gevaar, dat de zorg voor de maritieme belangen dan in de verdrukking zal geraken, zou dan geringer worden. Er zou dan evenwel een directeur-generaal voor elk der beide takken van defensie moeten aangesteld worden en zijn ambt zou door de wet moeten geëischt worden. Anders bestaat de kans, dat het ambt door een Minister weder wordt opgeheven, zooals ook met het ambt van directeur-generaal van den landbouw is geschied.

Verscheidene andere leden oordeelden nadere inlichtingen noodig om hun stem over het wetsontwerp te bepalen.

Zij verklaarden niet te gelooven aan een splitsing van de marine in een voor het moederland en een voor Indië. Partieele splitsingen zijn er reeds en zij kunnen verder uitgebouwd worden; tot een principieele scheiding zal het hun inziens niet kunnen komen. Intusschen behoeft daarom tegen samenvoeging der Departementen nog geen bezwaar te zijn, mits vaststaat, dat onder deskundige leiding de marinebelangen even goed zullen worden behartigd, als bij handhaving van een afzonderlijk Departement. Zij zouden gaarne vernemen, of het de bedoeling is wijziging te brengen in de regeling van de bemoeiing met Indië van den Minister, die de marinebelangen behartigt, en of er zal komen één Generale Staf voor de beide takken van defensie.

Voorts werd dezerzijds betoogd, dat na alle wijzigingen in de denkbeelden en plannen van de opeenvolgende Kabinetten, na alle gemaakte voorbehouden, het nu wel tijd is, dat de

Kamer duidelijk verneme, wat zij aan de Regeering heeft. Omtrent de vraag, of de splitsing thans van de baan is, dan wel in eenigerlei vorm in het voornemen der Regeering blijft liggen, mag na de wisselende uitspraken der Regeering in de laatste jaren geen twijfel blijven bestaan. Ook ter beoordeeling van de vraag, of niet een nieuw wetsontwerp had moeten zijn ingediend en aan het oordeel van den Volksraad onderworpen, is opheffing van die onzekerheid noodig.

Ook aan deze leden kwam de voorstelling, op blz. 1 van meergenoemd schrijven gegeven omtrent de positie van den Minister van Marine tot den Gouverneur-Generaal met betrekking tot de zorg voor de marine in Indië, minder juist voor. Ook zij merkten op, dat in de verhouding tusschen den Minister en den Gouverneur-Generaal met betrekking tot de maritieme verdediging van Ned. Indië door de wet op de Indische Staatsregeling niets is veranderd. Die wet geeft geen enkelen grond voor de verwerpelijke figuur, dat Indische schepen op verzoek aan Nederland zouden kunnen worden geleend.

Dezerzijds werd gevraagd, welke Minister de aanvragen omtrent nieuw materieel voor de defensie van Ned.-Indië aan de orde stelt en of het de bedoeling is op dit punt wijziging in de verhoudingen in het Kabinet te brengen.

Wat de belangen der defensie in Nederland betreft, konden de leden hier aan het woord gevoelen voor het belang eener eenhoofdige leiding. Ook voor het belang, dat één Minister de zaken van Oorlog en Marine met de Staten-Generaal behandelt. De marinebelangen behoeven daaronder niet te lijden, mits de afdelingen Marine en Oorlog waarlijk aan elkander nevensgeschikt zullen zijn. Deze leden waren nog niet voldoende overtuigd, dat dit werkelijk het geval zal zijn. Er zijn velerlei uitingen, die het tegendeel doen vreezen, en ook de brief van den Minister dd. 7 Maart 1927 wijdt weder zeer weinig aandacht aan de taak der marine buiten de kustverdediging voor Nederland: de verdediging van Ned.-Indië, van West-Indië, het vlagvertoon, diensten gelijk nu te Shanghai door de marine zijn bewezen. Zij waren bevreesd, dat voor de marine te weinig zou worden gedaan. In de laatste jaren is bij de Regeering een neiging gebleken steeds minder gelden voor de marine aan te vragen.

Deze leden verlangden niet een eigenlijk schema van het te vormen Departement van Defensie, maar zij zouden het wel op prijs stellen te vernemen, welke waarborgen er zijn, dat de kleinere afdeling Marine niet in de verdrukking zal geraken onder de zooveel grootere afdeling Oorlog. Ook verzochten zij de toezegging, dat de afdeling Marine zal staan onder een marineman met voldoende ervaring, als rechterhand van den allicht ondeskundigen Minister. Het beste zal zijn, ook in het belang der continuïteit, dat twee Directeuren-Generaal worden aangesteld, al zou hun ambt niet noodzakelijk op de wet behoeven te steunen.

Eenige andere leden verklaarden het denkbeeld van een splitsing der marine niet in beginsel te willen afwijzen. De ontwikkeling van de maritieme defensie wijst in die richting. Indien het mogelijk is deze splitsing te verwezenlijken, zou voor dit wetsontwerp veel te zeggen zijn. Zij zouden gaarne de plannen van de Regeering te dien aanzien vernemen.

Verscheidene andere leden verklaarden zich ten volle met dit wetsontwerp te kunnen vereenigen en daaraan hun stem te zullen geven. Zij waren ingenomen met het besluit der Regeering, om eindelijk de uitvoering van het sedert 1920 gekoesterde voornemen te bevorderen. De ervaring van den laatsten tijd heeft geleerd, dat het eenhoofdige beheer van de beide Departementen zonder groot bezwaar mogelijk is. Zeker zullen de bezwaren nog geringer worden wanneer beide Departementen tot één zijn teruggebracht. De organisatie kan dan met de eenheid van beheer in overeenstemming gebracht worden. Te recht wordt in den brief van den Minister van Marine a. i. van 7 Maart j.l. opgemerkt, dat thans, nu verschillende jaren van voorbereiding van de vereenvoudiging van de organisatie en werkwijze der militaire Departementen zijn voorafgegaan, de

Wettelijke voorzieningen naar aanleiding van de opheffing van de Departementen van Marine en van Oorlog en van de instelling van een Departement van Defensie.

fusie niet langer mag worden uitgesteld. Voorts is te verwachten, dat bij eenhoofdig beheer van leger en vloot door doelmatige en eenvoudige organisatie van de weermacht besparingen kunnen worden verkregen, terwijl tevens meer eenheid bij de behandeling van verschillende onderwerpen, die leger en vloot betreffen, verzekerd kan zijn.

Onder meer werd hierbij door sommigen gedacht aan de mogelijkheid van samenvoeging van de geneeskundige diensten, van de luchtvaartdiensten en de afdelingen comptabiliteit, terwijl ook moeilijkheden, zooals zich hebben voorgedaan ten aanzien van de vraag, of bepaalde bestellingen al of niet bij de Artillerie-Inrichtingen aan de Hembrug zouden moeten geschieden, in de toekomst zullen kunnen worden vermeden.

Onder deze leden waren er, die zich niet stelden op het standpunt van nationale ontwapening, zoolang geen internationale waarborgen van veiligheid zijn verkregen. Maar zij oordeelden, dat inmiddels het militaire apparaat zooveel mogelijk moet worden beperkt en op de kosten daarvan belangrijk dient bezuinigd te worden. De samenvoeging der militaire Departementen kan daartoe strekken. Daarom wenschten deze leden ook niet de aanstelling van twee directeuren-generaal. Dezen zouden de bezuiniging weder illusoir maken.

Betreurd werd door deze leden, dat de brief van den Minister dd. 7 Maart 1927 geen nadere mededeelingen bevat aangaande de voornemens der Regeering met betrekking tot de splitsing der marine. Zij verklaarden zich vóór die splitsing, mits

te gelijk een behoorlijke regeling zou tot stand komen betreffende het door Indië en Nederland gemeenschappelijk bekostigen van de vloot voor Indië, opdat niet maritieme uitgaven, die voornamelijk tot bescherming van Nederlandsche belangen dienen, uitsluitend op het budget van Ned.-Indië komen te rusten. Zij zouden gaarne vernemen, of de Regeering, als dit wetsontwerp aangenomen mocht worden, spoedig daarna een beslissing over de splitsing denkt te bevorderen, en in welken zin zij dan die beslissing zal wenschen.

Artikel 1. Sommige leden achtten den naam „Departement van Landsverdediging” te verkiezen boven dien van „Departement van Defensie”. Andere leden wilden tot uitdrukking brengen het bestaan onzer marine en zagen daarom gaarne gesproken van „Departement van Oorlog en Marine” of van „Departement van Land- en Zeemacht”.

Aldus vastgesteld 20 April 1927.

VAN RIJCKEVORSEL.

DE WILDE.

ALBARDA.

BOISSEVAIN.

TILANUS.